Број 242. У Новом Саду у четвртак 31. октобра 1902. Година XXXVII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељака и дана за празником.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на на четврт године 10 круна.

Народних бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Појединих бројева стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издаје: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Појединих бројева стају 10 потура.

Народносни закон и његова измена.

Пожунска окружница тражи измену „народносног закона.“ То смо вазда тражили и ми. Само смо ми тражили промену у корист народности; пожунска окружница тражи промену на штету народности.

Ако ми будемо по жупанијама и муниципијама само зато, да се пожунска окружница одбије, онда може изгледати, да ми бранимо данашњи народносни закон [XLIV. зак. чл. од 1868. године.]

Ми данашњи народносни закон не можемо бранити. Угарска по своме историјском развитку као и по данашњем стању и народносним одношајима, који постоје, не може бити држава само једног народ нити један народ може дати Угарској облик. Само целокупност свију народа Угарске, може то учинити.

Сви угарски држављани и сви народи Угарске сачињавају једну целину. Ал сваки појединац, као и сваки народ те целине, има права на свој самосвојни развитак. У развитку тих јединица лежи развитак целине. Угушивати поједине делове нихов језик, њихову културу, или им не дати да напредују, значи штетити целину.

Ово је начело, са кога полазе „народности“ и траже своје осигурање. А како у томе данашњи народносни закон?

У уводу, у коме треба да је изложен јасно главни принцип, видимо неку маг ловитоет и опсенарство. Тамо се каже, да на основу главних уставних закона сви држављани Угарске сачињавају и у политичком погледу један народ, јединствени нераздвојни мађарски народ, а члан је тог народа сваки држављанин.

Тај јединствени мађарски народ који је главан, искрећу неки тако, да се ту подразумева мађарски народ у ужем смислу, дакле скуп Мађара. Други опет веле: кад и ви сви сачињавате један јединствени мађарски народ, треба да се утопите у Мађаре.

Но ово је опсенарство. Да се Угарска зове н. пр. „Будимирија“ онда би увод народносног закона гласио: да сви држављани Будимирије ма којој народности припадају, сачињавају једну целину, један јединствени, нераздељиви народ „Будимирије.“ И ту већ не би нико могао да тумачи двосмислено те речи, нити да извлачи из тога закључак, да смо сви ми ма у ком погледу — Мађари.

Данашњи народносни закон, као што већ рекосмо не осигурава нам ни народни положај, ни језик ни културу. Ми морамо тражити промену његову на боље а то морамо тражити и том приликом, кад пожунска окружница дође на дневни ред. Јер не треба допустити да изгледа, као да ми бранимо народносни закон.

Стара је ствар, да се већ давно и давно не врши народно ни закон. Већ ни 1 §. Тај параграф наређује, да се државни закони морају издавати у оверовљеном преводу на језику свију народности. А сви ми знамо да ни то не бива. А знамо и то, да незнање закона — не извињава. Све што тај закон наређује о школама, о чиновницима и другим, то је већ и заборављено. Н. пр. § 27. наређује, да ће се државна влада бринути, да се у судовима и управи постављају по могућности људи разних народности, који знају језика и иначе имају кваливикације. Ово нарочито важи за звања великих жупана. Па онда § 17. вели. да је држава дужна бринути се. да се у близини где живе народности налазе средње школе, у којима ће се моћи развијати у свом матерњем језику, све док не пођу на свеучилиште. Какве средње школе?! Та дође време да наша деца не могу ни у основним државним школама учити свој језик. О правој помоћи било матријалној ил моралној, нема ни разговора.

У осталом, ми цео овај покрет против народности сматрамо као беспослицу и то штетну бесшослицу. И уверени смо да од тог у сабору неће бити ништа.

На пр. крајња левица говори да јој је озбиљно стало до слободе. И да хоће да извуче Угарску што јаче из смртоносног економског и политичког загрљаја Аустрије. А међутим тражи силом борбе у рођеној кући. Може ли се то узети озбиљно?!

Ако се народносни закон измене на штету нашу, то ће бити само на папиру, јер ми немамо у ствари шта да изгубимо. Бар би видео цео свет хваљени либерализам државних политичара; видео би и мађарски народ да смо ми у истини подјармљени, а не би могли ни наши конзервативци да обмањују наш народ са оним што не постоји. . . Ми смо тврдо уверени, да би после тог „горега“ наступило оно боље.

Дакле и ми смо за промену „народносног закона“. За промену на боље, а не бојимо се ни промене на горе. Јер је и наше мишљење, да је ово, како је данас — најгоре.

И то је једино, што не можемо никако бранити.

Нови Сад, 30. октобра.

Државни прорачун за 1903. год. и Босна и Херцеговина. Финансијски одбор сабора расправља о државном прорачуну за 1903. У јучерањој седници позабавили су се мало Седеркењи и Барта са Босном и Херцеговином.

Седеркењи је питао да ли у Мађедонском питању има какових момената, који би крили у себи какову опасност по Угарску. Нагласио је да у Босни и Херцеговини господаре аустријанци. Пита: Да ли ће наши односи према Босни и Херцеговини узети на себе већ једном одређен облик? Одбија ту пошту.

Барта указује на то да Босна и Херцеговина не покривају своје издатке То доказује буџет, у коме из године у годину налазимо да се тражи кредит за окупиране земље. Пита да ли се о нашим интересима у Босни и Херцеговини води рачуна и од кога можемо ишчекивати да ће нам вратити новац који дајемо за те земље!

Сел је одговорио да приходи Босне и Херцеговине покривају своје управне издатке. А што ми плаћамо, то су трошкови војне окупације. Истина да војска тамо нешто више кошта али те би војске било и без Босне и Херцеговине и она би и иначе коштала трошка. Неверује да ће нам се икад вратити наш новац тамо утрошен, трошкови такове врсте обично се не враћају. У ствари источног питања он се ставио на оно разборито становиште, које најбоље одговара нашим интересима. Даље нећемо ићи. Од стране опозиције упитан је, докле ће још дуго трајати наша окупација Босне и Херцеговине? И он одговара да ће толико дуго трајати, до год устрају и они мотиви, који су ту окупацију учинили потребном и које мотиве

ПОДЛИСТАК.

ТУРСКИ СУЛТАН И КАЛИФСТВО.

Ма и да нису арапског порекла, и да нису рода пророкова, турски султани ипак су постали калифе на овај начин.

Кад су Монголи завладали Багдадом, арапске калифе побегле су у Египат, где су их штитили тамошњи султани. У Египту су живеле калифе, само као духовне старешине над исламитима, правоверним мухамеданцима сунитима. Јер треба знати, да има и мухамеданаца шијата, као што су перзијски мухамеданци и казулбаше (црвеноглави) Турци. Шијати су од Алијине секте, зета Мухамедовог.

Но када је султан Селим I., унук цариградског освајача султана Мухамеда II. учинио крај држави Мамелучкој и завладао Египтом и Сиријом, тражио је од последњег абаског калифе, који је био лозе пророка Мухамеда, да се званично одрече у име своје и свога потомства од права на калифство, а у корист Селимову; тако се и збило. Таким путем дошло је калифство с арапског племена на султане мухамеданских Турака, који се зову и Османлије, по првом турском султану Осману, родоначалнику данашње царске куће. По мухамеданском верском закону, турски султан као калифа (наследник пророка Мухамеда) има неограничену грађанску и вероисповедну власт; он је главар и вере и државе. Као калифа, усредсређено је у султану сво исламство. По одношају свију мухамеданских народа (сунита), ма и не зависили политички од турског султана, над емирима, кановима, бејовима и другим таким главарима, турски султан је исто така поглавица, као што је био римски папа над свима католичким народима и државним поглавицама до пре 30 година, кад је имао светску власт.

Као што је султан светски владалац и заповедник над свима поданицима без разлике вере, чијим животом и имањем може без поговора да располаже, тако је и верски поглавар свих мухамеданаца сунита. Сви ти мухамеданци дужни су, без икаквог противљења, да испуњавају султанове заповести, макар оне и не биле справедљиве.

Ту двоструку своју власт — политичку и верску — врши султан помоћу своја два представника, које сам бира и именује. Садразамин (први министар) врховни је грађански и војни султанов представник, за то се зове везириазан, садриазам, већили мутлак (велики везир, врховни министар или намесник), после њега долазе сви други дванаест министара који имају везирски чин; садразамин председава министарском савету и чува државни печат.

Шеихулислам (начелник правоверних) је верски султанов представник у турској држави. Он је раван великом везиру и заседава у министарском савету с правом какво имају и министри. Он је поглавица свију муфтија (законозналаца), хакима (верозаконских судија), ислама (верских служитеља). Неке од тих именује сам он, а неке султан по његову предлогу. Занимљиво је, да шеихулислам којег султан бира и именује за свог представника може да изда нешто налик за решење (фетва), које може да свргне султана. Ако султан скине шеихулислама и намести другог пре него што је овај фетву издао онда се спасао султан, ал' ако је фетва већ издана онда је све свршено и нема спаса. Такав је случај био пре 26 година и за Мурата V., рекло се да је луд.

У Турској је највиши грађански чин везир, а највиши војнички чин мушир (маршал, корпусни генерал). Кад је неки мушир главни заповедник над војском и одликује се, даје му се титула сердарискрем, а ако се одликује као победитељ добије титулу гази. Под шеихулисламом највиши су духовни чиновници Румели козаскери и Апатол козаскери. Од њих је један као поглавица над верозаконским судијама у европској Турској, а други у азијској Турској. Таку политичку и верску власт има султан као намесник пророка Мухамеда.

Султан чува џубе (горњу одећу), длаке из браде, сабљу и лук, које је све остало од Му-

нико несме изгубити из вида, који год познаје буровити овај закутак истока и који на срцу носи интересе Угарске.

Из епархије пакрачке.

Избори за епархијску скупштину пакрачку расписани су за 26. новембар (9. децембар), а сама скупштина састаће се 10. (23.) децембра ове године.

Саборски одбор.

Седница од 29. октобра (11. новембра).

Одобрено је да се набави неки намештај у канцеларије народног дома и две три слике, и то: Њ. Величанства, Благовештенски сабор од год. 1861. и Сеоба Срба.

И опет су одбијене многе молбе, јер нису довољно инструиране, нити су преко епархијских својих власти поднесене.

Изабран је одбор од четворице, који ће проучити и припремити материјал за законодавни рад што га има предложити овај саборски одбор будућем сабору. У тај одбор ушли су: Епископ Гаврило, поп Божа Поповић, др Мита Мушицки и др. Жарко Миладиновић.

Томе одбору дати су од сабора уступљени предлози, представке епархијских скупштина и све што се употребити може.

Саборски закључак, да се изради нова школска уредба упутиће се Школском Савету да исти као стручњак учини предлог саборском одбору.

По закључку сабора умолиће се министар председник, да поради да се изда наредба судовима, да респектују и држе се закона у погледу отуђивања народно црквених добара.

Тако исто умолиће се и кр. земаљска влада у Загребу.

Позваће се настојатељи свију манастира, да изаберу између себе један одбор, који ће са саборским одбором односно пододбором пронаћи најзгоднији начин, како да се удеси управа манастирским добрима.

Закључено да се добаве списи од народно-црквеног Школског Савета у погледу плате и суспензије епархијског школског референта Ђорђа Поповића

На закључак сабора да се учине потребни кораци, да се гимназијски фондови предаду у манипулацију Саборском Одбору, ставиће се Саборски Одбор у споразум са патронатима.

Позвати књиговодство народних фондова да поднесе извештај о томе, у колико још несу накнадно после 1890. год. уплаћени ревизионим одбором пронађени мањци буд на капиталу буд на каматама, да се према томе удовољи закључку сабора, те да се позову сви и дужници да то за 14 дана учине.

Исто тако саопштити књиговодству и одлуку сабора, како да се пронађене неуредности и нетачности уклоне.

Уступљен пододбору предлог др. Летића о оснивању конвикта за гимназисте из горње Крајине, те пакрачке и евентуално и будимске дијецезе, а на изјаву патријархову о отпочетом грађењу већ некаквог манастирског семинара, који би већ сад заменио предлог др. Летића позван је патронат, да поднесе извештај о монашкој школи и о намереној градњи семинара, да се по тој ствари коначна одлука донесе.

Молба Белобрђана и Даљаца, да им се неке земље даду на откуп или у вечити закуп, а тако исто и виограда упућена митрополиту по његовој жељи на извиђај и предлог.

Упућено књиговодство, да према закључку сабора у прорачун за идућу годину стави разне повишице народним чиновницима.

Саопштити свима епархијским административним одборима, одлуку сабора о издавању манастирских земаља под закуп, да је даље обнародују и прогласе.

Известити владу, да су сви закључци сабора, који требају да се влади поднесу поднесени, те умолити што скорашњу потврду односно одобрење.

На предлог епархијске конзисторије темишварске изабрани су као питомци стипендијске закладе Петра Божића: Петар Перић, Сава Стајић, Душан Замуровић и Бошко Пецарски.

За питомца Војновићеве закладе изабран је Драгомир Араницки, пошто је доказао своје срество са завештачем.

За питомце Сервицкове закладе изабрани су: Душан Петровић и Јован Галогажа од 41 молитеља, а за богословске стипендије: Новаковић, Увалић и Писарев богослови.

Уапшење Антуна Фабриса.

Јавили смо већ како је Антун Фабрис уапшен чим се вратио са конгреса новинарског из Београда у Дубровник. Стигла су подробнија извешћа о томе како је и зашто је уапшен г. Антун Фабрис, уредник „Дубровника“ и „Срђа.“ То ће мо изнети у најкраћем.

Још пре свога поласка на новинарски конгрес у Београд оптужила је била полицијска власт суду Фабриса због велеиздаје, коју је нашла у једној песми, што је требала да буде штампана у 19. броју „Срђа.“ Но суд је пронашао да у тој необјављеној песми нема преступа велеизда је већ само дражење противу народности. Ту је песму написао ђак бечког универзитета Тројановић. Суд је на основу таковог свог решења дозволио Фабрису да се из слободе брани.

И на основу те и таке судске одлуке Фабрис је и добио пасош и м гао путовати у Београд. Познато је како је Фабрис дочекан и одликован у Београду. Но док се тамо бавио у Дубровнику су од једном нашли за добро да се поново врате на ону песму. У среду затворише Пасарића управника српске штампарије у Дубровнику у којој се штампа „Дубровник“ и „Срђ“ Тог истог дана у подне решено је да се затвори и Фабрис у Гружу, чим буде изишао из жељезничког воза.

Тако је и било. У среду у вече изишли су у Груж неколико пријатеља Фабрисових, међу којима је био и администратор српске штампарије Бакетић и професор државне гимназије Вукетић, да дочекају и поздраве свог пријатеља и да му саопте шта се десило у штампарији. Но тек што је воз стао и Фабрис из њега изашао полиција га је дочекала, изјавила му да је стављен у притвор и одвела га. Пријатељи немогаше с њиме ни речице прозборити.

Осим тога у Бечу је уапшен и универзитетески ђак Тројановић, писац оне песме у „Срђу.“

Уапшење Фабрисово, онај ненадни обрт у већ једној од суда решеној ствари и онај одвећ строг поступак и чин изненадио је све. Но још је више изненадило оно, како се са Фабрисом у затвору поступа. О томе јављају из Дубровника ово:

Тавница у којој је Фабрис затворен, налази се под бедемима града. Власт је строго забранила да му се доноси јело од куће. Његову молбу, да му се даде свећа да би могао читати, такође је одбијена. Свега једном дневно допуштено му је изаћи у хапсанско двориште У опште, побринула се власт за такве строгости и мере предосторожности е би се рекло да је покушао извршити атентат, а не да је оптужен за једну песму, коју он није ни писао.

Фабрису ће судити порота, али је жалост велика, што се држи, да ће то заседање пороте бити тек у половини јануара, те се сви ми бојимо због његовог врло слабог здравља, које може оронути у мрачноме казамату испод градских бедема, а у истој мери и од пусте самоће у којој је, јер к њему не пуштају никога до његовог адвоката, који ће га пред судом бранити, и како се сви надамо и одбранити. То је наш дични Србин, вођа српске странке, г. др. Влахо Матијевић, адвокат. Осим овога још нико није могао видети Фабриса.

Исто тако поступа се и са Пасарићем управником овдашње српске штампарије. Пасарића ће бранити одлични адвокат др. Стијепо Кнежевић.

Ето вам тужних вести о гоњењу наших највиђенијих људи, које исписах на брзу руку, а по овоме биће и више.

Политички преглед.

Обранбени одбор угарског сабора отпочео је у уторак расправу о привременом обранбеном закону. Извештач Миних износи како се тражи повећање регрутног контигента на 125.000, дакле са 15.000 више. Признаје, да је то свакако велика жртва и у крви и у новцу. Указује на потребе, које су то повећање изазвале.

Пихлер вели, како друге државе сматрају да наш положај као велике силе потсећа на ону Езопову басну, која прича о некој малој животињици, која је себе толико надувала, да се распала. Опозиција мора радити свим средствима на томе, да се тај обранбени предлог одбије Тим више што нам се за те огромне жртве не пружа никакво олакшање.

Миних брани предлог, а за наведену причу вели, да тамо о њој не може бити речи, где сваке године остају 44.000 ерзац резервиста, ту о каковој распалости неможе бити речи.

Министар домобранства Фејервари

хамеда, а тако и неколико зуба Мухамедових, које је све заједно с калифством узео од последњег калифа у Кајиру. Титула је султанова пуна ласкавих и величанствених назива; између осталог назива се господарем два океана и две пустиње, султан од два истока и два запада, хадим (служитељ) два света града Меке и Медине и т. д. и т. д.

За правоверне мухамеданце грех је да се штампа света књига Коран, јер се ту штампа име божје и пророка Мухамеда, нити је народ чита друкчије до ли на старом арапском језику, на ком је написана, па ма га обичан читалац и не разумео. У Корану је изложено Мухамедово учење, које је он назвао ислам (вера покорност вољи божјој), а то учење састоји се из догми, проповеди закона, наредаба, слављења Бога и т. д. Реч Коран значи књига, читање божјих речи, које је Мухамед проповедао ближњима. А после смрти Мухамедове скупљено је сво његово учење, те је састављен Коран као што је Исусова наука скупљена у еванђељу.

Основ Мухамедовој науци је јеврејско и хришћанско учење. Многим путовањем по страним земљама Мухамед је врло добро упознао, не само Јеврејство и Хришћанство, него чак и учење Зороастре. Већи део закона, наредаба и проповеди у Корану узео је Мухамед из старог завета и нешто из новог. Више му се свидело Мојсеово учење те је из њега више и црпео.

Мојсеј и Исус учили су се у Египту где је у оно време цветала наука. Они су били учени, просвећени, а Арапин Мухамед био је човек неучеван, неписмен, али је био уман. Разуме се да науком није могао достићи Мојсеја и Исуса. Како пре, тако и после проглашења пророком, Мухамед је живео просто и скромно није сабирао новце, нити се старао за јело, пиће, лепу одећу и други раскош. Ишао је за тим да се моли од срца, а не само да га виде с поља да се моли. Млогоженство је за то узаконио што је и дотле постојало код Арапа, те да што више ступају у ислам. Сам Мухамед женио се десет пута, а сем тога је имао доста и других жена. За то се и данашњи Мухамеданци држе многоженства, а султан их има на стотине, све лепше и лепше. Но једва, да се види три до четири пута с гдекојом.

У Турској и другим мухамеданским државама царицом или султанијом зове се она која је родила султана који ће владати, па била она законита жена или робиња. Међу робињама има их свакојаке народности, без разлике вере. Султанија је свемогућа и може много да учини, па чак и министре да посваљује њену реч султан не пориче.

Мухамед је умро у 63. години. Патио је од живчаних болести. Био је разуман и одлучан човек. Вероучењем својим ујединио је скоро сва завађена арапска племена, те основао силну државу у којој је био проглашен за светског и духовног поглавицу, а његов наследник и претставник као што је напред речено, остао је турски султан, поглавица једног племена, једног народа без икакве везе с арапским народом.

Превод с бугарског. —ха.

вели, да би врло неугодно било, кад би се монархија морала одрећи положаја ве лике силе и Угарска има за тим највише да зажали. Већ за тридесет година за остали смо у развићу и унапређењу наше војне снаге. С тога се влада мора поста рати, да се изведу бар најпрече неодложне органске промене и најмање да се бар данашњи кадрови попуне.

Расправа је настављена сутра дан.

Догађаји у бечком сабору. У овоме сабору никако не долази до мира и уред ног рада. У једној од последњих седница догодило се и опет нешто, што се иначе не догађа у парламентарном свету.

Као што је познато у Аустрији је било више накнадних избора за сабор, па је до такога избора дошло у Фаворитском срезу у Бечу. Том приликом су социјалисте бацале на полицију чаше и флаше кроз прозор. На то је полиција јурнула унутра у тај њихов раденички локал, и ту је дошло до боја и бацања напоље. У тој ствари је социјалиста Пернертрофер са друговима интерпелисао владу и тражио да се одмах нареди судски поступак.

Министар председник Кербер је одмах одговорио на интерпелацију, и разуме се, у највећој ларми утврдио, да су социјалисте у истини бацале кроз прозор флаше и чаше на полицију. Утврдио је даље и то, да је полиција у истини јурнула инутра да направи реда. Влада је направила реда како је за овај догађај дознала. Но ларма је била све већа и већа те су се једни и други у право простачки грдили.

Падале су ту речи: убице, лопови, паликуће, варалице, швиндлери, глупаци, гладни вуци, лажови и т. д. Овако кићење је трајало по часа па је онда сабор прешао на дневни ред.

Немачки цар у Енглеској. Немачки цар Виљем још се бави у Енглеској, где му се излази на сусрет са разним свечаностима и почастима. Приликом краљева рођен дана била је свечана служба у Сандрихбану, где је био и немачки цар. Пред црквом се цар подуже разговарао са Чемберленом и више пута је говор овога одобравао. Приликом краљевога рођен-дана подељена су многа одличија, од којих су нека добили јапански великаши и упливни људи.

Но главно је то, да су и листови почели говорити о овој посети. Лист „Стандард“ вели, да се ради на поправци односа између Енглеске и Немачке. Додаје се ту, да се на томе мора радити пуном снагом и добром вољом са обадве стране. Не сме ни с једне стране бити бадље, која би раздор потстицала, па се вели, да је Енглеској стало до тога, да се рођачке везе одрже у свој својој чистоти. „Вестминстер Газета“ у том истом правцу говори и вели, да цар Виљем у томе погледу може највише учинити.

Лорд Мајор је дао част, и том приликом је министар Балфор држао политички говор и додирнуо је питање мира у јужној Африци. Он рече, да онај, који хоће мира, мора се спремати за рат.

Догађаји у Бугарској. Познато је да се у собрању радило на томе, да се бивши министри: Радославов, Иванчев, Тончев и Тенев ставе под оптужбу. Но са овим питањем се отезало и отезало, међу тим се сада јавља, да је и та оптужба готова и терети горње министре због тога, што су државу оштетили. Све што је из несено као велеиздаја, напуштено је, те бивши министри за то неће ни одговарати.

Руски лист „Новости“ осухује бугарску владу, што руску политику тенденциозно изврће. Ту се још вели, да Русија не може водити политику, која је засно вана на сновима велике Бугавске. Напротив Русија мора штитити интересе свију балканских народа, па онда не може Бугарску истицати напред.

Устанак у Кини. У округу Као-Хи, а провинцији Чили избио је отворен устанак. Овим новим немирима и нередима дало је повода плаћање отштете државама. На ово плаћање су Кинези мрко погледали још од почетка, а сада, ето, хоће силом да га одбију. О простору, који је устанак заузео, ништа се не јавља, него се јавља толико, да је тамо послата војска да устанак угуши.

Криза у Шпанији. Министар председник Сагаста поднео је краљу оставку целокупнога министарства. Краљ је изјавио да ће ствар до сутра решити, а међу тим је то питање подастрто и кортесима. После тога су седнице кортеса одложене док се криза не реши.

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. 1. новембра о. г

отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 40 пот. Уједно учтиво умољавамо наше пошт. претплатнике којима крајем октобра истиче претплата, да изволе исту за времена, за месец новембар обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло

Администрација „Заставе“.

Једна важна одлука. Аустријски управни суд је донео важно начелно решење у ствари грађанских права оних странаца, који живе у Аустрији. За све те рачуна се грађанско право од 1. јануара 1891. године, а не од 1. јануара 1896. године, као што је то узимао бечки магистрат, а с њим и друге власти.

Учитељска скупштина. У престоници је одржана учитељска скупштина у ствари минимума плате. У скупштини је било око 1500 учитеља са државних школа. Решено је потражити минимум плате онако исти, какав уживају други државни чиновници. Скупштина је у том погледу израдила меморандум, који ће изабрата депутација поднети сабору и појединим посланицима.

Збор у Сегедину. У Сегедину је 9. о. м. био велики збор, на коме је — по извештајима — било 20.000 учесника. На збору је био и Фрања Кошут са више посланика, а цел му је била, да упути на сабор петицију ради подизања независне угарске царине. У тој ствари је говорио Фрања Кошут, а за тим су говорили: гроф Беновски, Тек, Гемери и Барабаш. У тој ствари је решено, да се поменута молба упути на сабор. У подне је био заједнички обед и онда се збор разишао.

Оптужба бугарских министара. Из Софије јављају, да је довршена оптужба против бивших бугарских министара Радославова, Иванчова, Поачева и Тенева. У њој је одржана ранија оптужба због оштећења државних интереса а напуштена је оптужба због велеиздаје. У Бугарској са највећим интересовањем очекују сад ток и исход ове расправе.

Немачка царица у Абацији. Управа Абације добила је упутство, да почетком јануара спреми вилу Анлијали за немачку царицу. Царица би тамо пробавила до Ускрса, а после би с царем отпутовала у Немачку. — Поговара се, да ће се том приликом састати наш краљ и немачки цар.

Позив свима српским пјевачким дружинама. Скоро ће се навршити пуних шест година, откако се је у Мостару преселио у вјечност мира: умјетник, Словенин, син чешке земље — Хуго Доубек, који је годинама био један од најугледнијих представника српске умјетничке пјесме. Српско пјевачко друштво „Гусле“, у Мостару, проникнуто искреном благодарношћу према сјени умјетника, који је звуцима божанствених мелодија Српски народ толико задужио, ширећи његову пјесму по Српству и Словенству, закључило је на својој скупштини од 2. фебруара о. г., да даде видљива знака своје благодарности, обиљеживши гроб умјетников скромним биљегом. Но не само „Гусле“, него и све српске пјевачке дружине позване су, да даду израза, колико Српски народ поштује заслужне мужеве. — Позване су, да узму најживљега учешћа у подизању споменика покојном Доубеку. Услед тога одбор „Гусала“ обраћа се непосредно и преко српских новина на све српске пјевачке дружине са братском молбом, да се приређивањем забава и сијела у корист подизања споменика, на скроман начин одуже сјени умјетниковој. Чист приход као и добровољни прилози са стране, шаљу се на адресу потписаног друштва. Из 24. редовне сједнице управног одбова Српског пјевачког друштва „Гусле“. У Мостару, 18. августа 1902. Тајник у з.: Ђорђе Перин. Предсједник у з.: Ристо Б. Пичета.

Књижевни Одбор Матице Српске имао је у четвртак 24. октобра (6. XI.) о. г. своју редовну седницу под председништвом А. Хаџића, председника друштвеног. Од расправљених предмета наводимо: На пријаву председникову о смрти члана Књижевног Оделења дра Јована Пачуа одају присутни устајањем са својих места и усликом „Слава му!“ своју почаст. Уједно ће се умолити Књижевно Оделење, да одреди говорника. — Предлог Љубомира Лотића о Књижевним предавањима саопштиће се члановима Књижевног Одбора, да искажу, кад и шта мисле предавати. — Предлог Тих. Остојића о Књижевном саветовању разаслаће се члановима Књижевног Оделења и још многима, који се за то интересује. — Извештај секретаров о састанку редакционог пододбора узима се на знање. — Књижевни Одбор шаље свој одговор Управном Одбору на неке примедбе рачунских супер-ревизора Скупштинских о Књижевном раду. — За Летопис и Књиге Матице Српске примају се: „Ко је Краљица Јелена?“ од Чеде Мијатовића. „Одношаји између Србије и Угарске год. 1331—1355.“ од Петра Марковића, „За крухом,“ роман Ива Ћипика. — Не примају се „Филозофија као наука“ од непознатог писца, „Песме“ Браничевског, „Песме“ Јована Шарића, Бијени Павле“ од М. Ђуровића. — Издају се на оцену „Мађедонске народне песме у бугарској књижевности“ од Ивана Иванића, „Процес историје човечанства“ од Б. Кнежевића. — Захвала питомца Петра Костића на уживању стипендије за трговачку струку из задужбине Гавре Романовића узима се на повољно знање.

Нова поларна експедиција. Професор Фитјоф Нансен из Христијане јавља, да се спрема нова експедиција на север. У тој експедицији биће осам чланова и водиће је капетан Амундсен. Експедиција ће посетити Гренланд у земљу краља Вилијама. Одатле ће отићи на северни пол где ће капетан Амундсен чинити магнетске покушаје. Покушаће да реши питање пута на северо запад.

Штампарски покрет. У престоници се међу штампарима шири покрет за обуставу рада. У томе правцу се удружило око 900 штампара, а то чине због тога, што власници штампарија неће да им подигну плату са 26 на 28 круна. — Ови незадовољни штампари су одржали скупштину у Редути, којом су приликом говорили о питању обустављања рада.

Револверско зрно у срцу. На последњој седници бечког друштва за унутрашњу медицину представио је др. Кинбек једног човека, који је у самоубилачкој намери на себе опалио два револверска метка. Први метак ударио је у близини левог слепог ока; човек је краће време био оносвешћен, а кад је дошао к себи, опалио је други метак у срце. Прво зрно је доцније операцијом извађено, а друго је остало у телу, где се видело тек помоћу Рентгенових зракова. То зрно налази се у срчаној кеси иза срца и под утицајем дисања и удара срца непрестано чини елиптична кретања. Тај човек је, изузевши једино стару ману срца, иначе потпуно здрав, и ако му је олово остало на тако опасном месту тела.

Велико фалзификовање новчаница у Енглеској. У Лондону се сад налази пред судом једна дружина, која је за годину дана (од 1901.—1902.) фалсификовала и већим делом протурила око 40.000 фуната стерлинга у новчаницама Енглеске Банке. Тај посао вршили су отац и син Баржаш, дуванџије лондонске, у друштву других лица. Клишеа за новчанице израђивао им је један бакрорезац, неки Јован Шмит. Енглеска банка беше расписала награду од 1000 фуната ономе, ко би ушао у траг том фалсификовању. Јован Шмит, који је за свој рад био слабо награђен, пријави се и кад су му новчанице показане, које су кружиле по Америци, признао да је то његова израда и одао је саучеснике.

Брзојави „Застави.“

Стигли 30. октобра.

Будимпешта. Имунитетни одбор је 7 гласима против 5 изрекао да у Несијевој ствари није повређено његово имунитетно право.

Беч. У сабору је мин. председник Кербер рекао како језички предлог пружа Чесима унутарњи чешки званички језик. Језичко питање мора се решити како би настунио мир. Чешки су радикали са подсмехом пропратили говор Керберов.

Београд. Влада је одлучила да народну скупштину сазове за 1. новембар.

Трговина.

НОВИ САД, 30. октобра 1902. г. Пшеница нова каквоће нова 7 фор. 40—45 н. Пшеница средња 7 ф 20—30 н. Пшеница лакша роба 7 ф. ——— н. Наполица 6 ф. 50—80 н. Јечам 5 ф. 70—80 н. Зоб 6 ф 10—20 н. Кукуруз у зрну стари 6 ф. 30—40 н. у зрну нови 4 ф. 50—60 н. у клипу 3 ф. 10—30 н.

Маст 66 фор. Сланина сува 66 фор. дебела 66 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки 39—41 нов. живе мере
„ средњи . . 37—38 нов.
„ лаки . . . 35—36 нов.

Све од 1 килограма.

Теоци . 33—36 нов. по клгр.
Јагњци ——— по пару фор
Овци . 8—16 по пару фор.

Стање воде под Новим Садом.

29. октобра било је . . . . 1·39 мет.
30. октобра било је . . . . . 1·29 мет.

*

БУДИМПЕШТА, 9. новембра п. р. (Извештај Р. О. Раичића са Будимпештанског центр. трга за жив. намирнице.)

Воће. Јабука: крупна кисела 14—17, а мешана 11—14, стона прима роба 17—27, ужичка и колачарка 17—25 круна 100 кила. — Крушка: острика 14—15, а масларка 12—13 круна 100 кила. — Грожђе: струмичко (Стара Србија) чврсто 2208—2400 круна вагон (1000 сандучића). — Ораси: 29—39 круна 100 кила прима квалитета.

Живина. Српске кокошке 1—2, а домаће 2 до 2·40. — Српске патке 1·10—2, а домаће 2—2·60. — Српске гуске 2·80—3·80, а домаће 3·20—4.80 круна пар. — Продаја на велико.

Јаја. Српска 75—81 круна. Домаћа 87—88 круна оригинални сандук (1440 комада).

Атреса за телеграме: **Raičić, Budapest.** Атреса за пошиљке робе: R. O. Raičić, Budapest. Centralmarkthalle.

*

Званичне белешке будимпештанске берзе.
29. октобра (11. новембра.)

Поред слабе понуде и слабе проће цена је пала Продато је на 10.000 метарских центи.

Пшеница банатска, нова, каквоћа по хектолитру од 76 до 79 цене од 50 килограма од 7 кр. 10 пот. до 7 кр. 60 п. потиска нова, каквоћа по хектолитру од 78 до 81 цена од 50 килограма од 7 кр. 40 пот. до 7 кр. 90 п. пештанска, нова, каквоћа по хект. од 76 до 81 цена од 50 килограма од 7 кр. 30 пот. до 7 кр. 85 п.; бачка, макв. по хкл. од 76 до 78, цена од 50 кр. од 7 кр. 35 п. до 7 кр. 65 п. Све на три месеца.

Раж, нова цена од 50 кгр. од 6 кр. 20 п. до 6 кр. 60 пот.

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 5 кр. 45 п. до 5 кр. 65 п.

Зоб, цена од 50 кгр. од 5 кр. 50 п. до — кр. — п.

Кукуруз стари, цена од 50 кгр. од 6 кр. 15 п. до 6 кр. 25 п.

Репица, цена од 50 кгр. од 10 кр. — пот. до 10 кр. 50 пот.

Проја, од 5 кр. 50 п. до 5 кр 80 п.

Маст, 50 кгр. 66 кр. — п. до 66 кр. 50 п.

Сланина, 50 кгр. 57 кр. 50 п. до 58 к. — п.; сушена 59 кр. 50 пот. до — кр. — п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од 12 кр. — п. до 17 кр. 50 п.; славонски пекмез 50 кгр. 16 кр. — п. до 16 кр. 50 п. српски пекмез 14 кр. — п. до 14 кр. 50 п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 35 п
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 08 п
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	120 кр. 45 п.
Угарска крунска рента	97 кр. 35 п
Аустријска златна рента	120 кр. 60 п.
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	116 кр. 95 п
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	239 кр. 25 п.

Терминска продаја (шлусови).

Жито за април 1903.	7·42 – 7·43
Раж за април 1903.	6·47—6·48
Зоб за април 1903.	6·29—6·30
Кукуруз за мај 1903.	5·73 5·74

ОГЛАСИ.

На сваком листу водени знак.

СВЕТСКИ ЕКСПОРТ!

Прави египатски папирни омотци за цигаретле (Hülsen) јесте

AIDA

а које су свуда припознате за најбоље за здравље посве нешкодљиве.

289 34-40

Добија се у главним и споредним трафикама

СВЕТСКИ ЕКСПОРТ!

Браћа Рабштерн
НОВИ САД 95 68—
пециво шљивовице и комовице
ФАБРИКА ШЕСТОСТРУКЕ СИРЋЕТНЕ ЕСЕНЦИЈЕ.

УПУЉТЕ САМО СРПСКЕ „ШКОЛСКЕ ЖИГИЦЕ“. 241 67 100

ДИРЕКЦИЈА КЕАЉ. УГАР. ПОВЛАШЋЕНЕ РАЗРЕДНЕ ЛУТРИЈЕ
морала је у XI. колу због велике тражње повисити број лозова!
110.000 ЛОЗОВА 55.000 ДОБИТАКА
свака други лоз мора се са добитком вући.
ГЛАВНИ ЗГОДИТАК У СРЕТНОМ СЛУЧАЈУ
1,000.000 Круна, а премија 600.000 Круна
Многи играчи из моје главне колектуре постигли су лепе добитке.
Цена са I. разред 1/8 Кр. 1.50 — 1/4 Кр. 3.— — 1/2 Кр. 6.—
и цели лоз Кр. 12. 691 17—26
Ко жели може лоз купити у главној колектури банкарске и мењачке радње
Мирослава Спаића у Митровици Сремској.

УМЕТНИЧКИ ВЕЗ
НА
ПФАФОВОЈ-ШИВАЋОЈ МАШИНИ.

Подписана фирма слободна је, да поштов. публици до знања ставити, да су Пфафове-шиваће машине за израду уметничког веза веома згодне и да у том погледу превазилазе сваки други фабрикат.

Већи број таког веза (Stickerei) израђен на Пфафовој-шиваћој машини стоји у мојем дућану на углед и молим учтиво да се о томе свако увери и уједно и моје стовариште изволи посетити са напоменом, да сваком стојим са тачном поуком у уметничком везу свагда на услуги.

Уједно препоручујем моје машинске везове и стовариште нормалног Јегеровог рубља за господу, госпође и децу у најбољем квалитету а по најјефтинијој ценом.

Поука за купце бесплатна.

Са високоштовањем
ЈОСИФ ШИНДЛЕР,
трговина шиваћих машина
у Новом Саду.

739 2—3

„Тајна једнога старца!“

Истинити догађај из живота. Приповеда Стеван Сабо мл. у Пакозди.

Драги моји слушаоци! Најбоље што човек има, јесте здравље. На жалост кад је човек болестан, тешко је наћи средство, које помаже. И ја сам боловао шест година и пробао сам све могуће, но бадава. Једва једном наиђем у неким новинама на „Фелеров Елза-флуид“ из апотеке у Стубици (Хрватска) те помислим: „Стој! и то ћеш још прјобати!“ Ја поручим једно тугце на пробу и о томе могу вам причати читаву приповетку: „Шест година нисам могао ићи, јер сам имао костобољу, и страшно севање у ногама. Ноге нисам био у стању дићи, а нисам могао спавати ни једне ноћи. Кроз десет дана сам се мазао са „Елза-флуидом“ и већ сам могао ићи и спавати, а за три недеље био сам здрав као дрен.

Све су комшије дошле, да виде то чудновато средство, које је мени помогло. Сви су знали, да сам још једанпут поручио „Елза-флуид“, и ево ти дође први комшија Миша, који имаде увек таку ватруштину у глави и грозницу, да га болу и руке и ноге, и крста. Ја му дам једну флашицу тога „Елза-флуида“, и за три дана био је здрав. И овај Стева, ту са брежуљка је дошао, да му дадем тај чудновати „Елза-флуид“, који свакоме помаже, јер његова жена има велики кашаљ и пробадање у прсима. Помислите људи: после два дана дође Стева са својом женом и лепо се захвале, јер је „Елза-флуид“ одмах помогао. Баш око Иван-дана ево ти комшинице Нате и рече, да јој је дете већ са свим обамрло од силног повраћања, плача и грчева у трбуху и да не зна шта ће да ради. Чинила је већ шта је знала и бабе су већ свашта пробале, али све бадава, и дете је на самрти. Погледам ти ја одмах у опис, који је при свакој флашици „Елза-флуида“, да ли би било помоћи, и збиља ту стоји: „10 капљица у млеку и са „Елза-флуидом“ мазати трбух, то мора помоћи! Дадем јој флашицу и кажем: „Нем ј туговати, што пише у овом опису, мора бити истина, него знаш, ако помаже, мораш ми за ову једну флашицу две вратити, али и то ти још кажем: да би добила прави Фелеров, „Елза-флуид“, мораш при поруци јасно написати: An **Eugen V. Feller,**

Apotheker in **Stubica** Kirchengase Nr. 133. (Agramer Gomitat).

А и јефтин је! Дванаест флашица коштају 5 круна а пошту плаћа сама апотека. Још исто вече оздравило је дете, а после 8 дана дође комшиница Ната пуна радости и донесе ми не две, него 20 флашица „Елза-флуида“, јер да није имала тај „Елза-флуид“, дете би умрло. — Сви људи у месту чули су то и сад су сви поручили. — О месојећама био сам у Јовановим сватовима и све сам се топио од милине слушајући, шта су људи све причали о „Елза-флуиду“. Једна је излечила своје дете од фраса, друга од глиста, неким људима је помогао у срдобољи, зубобољи, од шуге ротлауфа, рана, грчева, болова у стомаку и слабости. Један је бацао крв, па и њему је помогао; неки комшија, старац, већ је скоро обневидио, а сад види као момчић. По причању комшија, помогао је Фелеров „Елза-флуид“ свуда и излечио све болести. Шта више људи су га сипали у напој свињама, коњима, воловима, који нису хтели да једу и одмах је помогао. — Могу вам казати људи, да је „Елза-флуид“ најбољи лек, који свуда помаже, а да га добијете правог, морате јасно написати адресу на писму: An **Eugen V. Feller,**

Apotheker in **Stubica** Kirchengase Nr. 133. (Agramer Comitat).

А свима који га поручују, желим да им тако буде од помоћи као и мени.

Прави ФЕЛЕРОВ „ЕЛЗА-ФЛУИД“
(Фелеров мирисави биљни есенц флуид са марком „Елза“)

мора на свакој флаши и упуству имати заштитну марку као што је овде на слици са подписом „Фелер“. На изложбама у Паризу, Берлину и Ници, Лондону и Риму Фелеров „Елза-флуид“ је одликован златном медаљом и почасним крстом. Поручује се Фелеров „Елза-флуид“ само са поштанским поузећем или за готов новац.

Кошта са упуством поштарином и сандучетом.						
12	флаша	или	6	дупли	флаша	5 кр. — пот.
24	„	„	12	„	„	8 кр. 60 пот.
36	„	„	18	„	„	12 кр. 40 пот.
48	„	„	24	„	„	16 кр. — от.
60	„	„	30	„	„	20 кр. — пот.

Кад се поново поручи једно туце „Елза-флуид“ добија се БАДАВА 1 флашица.

Треба се чувати од подражавања!

Само Фелеров „Елза-флуид“ је прави! Ако се писмо изгуби, треба писати рекомандирано.

Препоручује се даље:

Фелерове-Рабербер-„Елза-пилуле“.

Као најбоље, најјефтиније опробано средство за ЧИШЋЕЊЕ дејствује брзо сигурно, без бола, не ремети прохтев и сваривање, чисти, ублажује болове код свију болести стомака и желудца. Једна роља (6 кутија) са упутством кошта са плаћеном поштарином 4 круне.

Потписани молимо, да штампате ову изјаву, да је Ваш Елза-флуид не само људима, но и животињама од неочекиваног успеха при болестима био. — Писано 23. септембра 1902. — Тоша Игњачев, Север Перин, Соја Сујић, Тима Чебић и Грода Пакачки из Турске Кањиже.

Молим 1 туце Елза-флуида да пошљете, али само правог, јер су сви задовољни, који га употребљују. Госпођа Верани је дуго патила од реуме и имала је често главобољу, но од кад употребљава Ваш Елза-флуид, — потпуно је здрава. — Лепићевој је помогао против кашља. — Много је, да Вам сва имена набрајам, који су употебом Елза-флуида оздравили. — Писано 26. августа 1902. Амалија Нађ у Новом Саду.

Ко жели да добије прави Фелеров Елза-флуид и праве Фелерове Елза-пилуле, нека писмом поручи и напише јасно адресу на јединог произвођача:

Apotheker **Eugen V. Feller** 750 1—2

дворски лиферант Његовог царско-краљевског Височанства принца Филипа Бурбонског.
Stubica, Kirchen-gasse № 133. (Agramer Comitat).

Главна стовариста у Будимпешти: у апотеци *Josef v. Török*, király utcza 12.; *Dr. Egger's „Reichs-Palatin-Apotheke*, Váczi-körút 17. и код апотекара *Béla Zoltán*, V. Szabadságtér.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду